

מז. יש נוהגים לקדש על כוס שאין לו רגל כט), ויש מהדרין דוקא ברגל ל).

יז. נוהגים לשים הכוס ע"ג האצבעות לא), ויש נוהגים לשים הכוס על כף ידו, ולקוף האצבעות סביבו לב).

כט) עפ"י דברי בית יעקב הובא לקמן אות ל', שלא יהא חוצץ בין ידו ואצבעותיו לבין הכוס עצמו, לכן יש מקפידים שלא לקחת גביע עם רגל, וכן מנהג חב"ד, באבוב ובעלזא.

ל) בספר צבי לצדיק דף כ"ו מקובל אחד אומר כי טוב לקחת כוס בעלת רגל ויעמידה ברגלה על כף היד וגוף הכוס על חמש האצבעות ובזה יוצא דעת שניהם עיי"ש. וכן מנהג רוזין וויזניץ.

לא) כ"כ שו"ת בית יעקב (תני"ו) סי' קע"ד שנשאל על כוס של ברכת המזון אם לאחוז בשולי הכוס או לאחוז בידיו בכוס ממש, וכתב הנה על פי הסוד, יש להעמיד הכוס על ה' אצבעותיו, בסוד ה' עליון דסחרין כו, כמבואר בכתבי האר"י ז"ל, ואין לנו עסק בנסתרות, רק נראה מגמ' דידן דיאחוז הכוס דוקא בשולי הכוס כו דאף דגם אחיזה בכוס עצמו יש בו דברים נסתרים כמבואר בכתבים דכו"ס בגימ' אלקים כו, מ"מ עיקר ברכת המזון הוא על היין שבתוך הכוס, וביין אי אפשר לאחוז אלא ע"י אחיזת הכוס, והילכך אם אחוז הכוס בשוליו או באוגניו הוי כמו שאוחז ביין עצמו שבתוך הכוס. ומביא שם ראיה מדברי התוס' בסוכה ל"ז ע"א לענין נטילת לולב ע"י בית יד, שכתבו שם לדעת הסוברים שם שלקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה, וז"ל: ולולב שהוציא בכלי כו לא שאוחז בדופני הכלי אלא מניח ידו תחת שוליו או שאוחז בבית יד של הכלי, הרי מבואר בדבריהם דכשאוחז תחת שוליו הוא כאוחז בידו ממש את הלולב, ואין הכלי מפסיק, וכתב למסקנת הדברים, הכי נמי יש ללמוד לענין ברכת המזון, דעיקר הברכה על היין שבתוך הכוס, והכוס הוי הפסק, לכן צריך לאחוז תחת שוליו, דהיינו שיהא שולי הכוס על האצבעות כדברי האר"י ז"ל וכדברי הזוהר כו, אבל כשאוחז בדופני הכוס כמו שהוא מנהג לרוב בני אדם הוא איסור לענ"ד דהוי חציצה עיי"ש.

לב) בשו"ע הרב סי' קפ"ג ס"ז הביא שתי דיעות באופן אחיזת היד בכוס,

דעה א' לשים הכוס על הכף והאצבעות זקופות, ודעה ב' לשים על האצבעות ממש. והדיעה הראשונה קרובה למנהגנו, אלא ששם הכונה שכל חמש האצבעות תהיינה זקופות, ולא רק ארבע כמנהגנו. ומצוין שם למג"א בשם השל"ה, והוא בשער האותיות קדושה דף פ"ג, קבלתי להניח הכוס על כף הימין והאצבעות זקופות, וסי' ואתן את הכוס על כף פרעה. ולא כאותן שנוהגין לאחוז הכוס בימין דהיינו שאצבעות מקיפות את הכוס שהיא דיעה שלישית. ויש קצת הוכחה לזה בזוהר ח"א עכ"ל. וכ"כ בהגדת חב"ד מנהג בית הרב, לוקח הכוס בימינו, מוסרו לשמאלו, מעמידו דרך הורדה מלמעלה למטה על כף ידו הימנית, כשהיא כפופה קצת כעין בית קיבול, ארבע אצבעותיו מוגבהות והאגודל מושכב מן הצד. ומקדש מעומד, והכוס מוגבה למעלה משלושה טפחים מעל גבי השולחן. וכל זה הוא גם בשאר ימות השנה. וראה באוצר מנהגי חב"ד חודש ניסן, שאצל כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע היתה הכוס מונחת ברובה על כף היד, ומיעוטה על האצבעות. ולכאורה היא כעין פשרה בין שתי הדיעות הנ"ל שבשו"ע הרב.